НІЧ НА ПОЛОНИНІ

Драматична поема на 4 картини

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Іван — молодий вівчар.

Марійка — його наречена.

Мавка I — гірська красуня.

Степан — колишній вівчар.

Лісовик.

Лісовий чорт I, закоханий у Мавку-красуню.

Мавки, чорти й інші лісові потвори.

I КАРТИНА

Полонинська галява. Колиба. Зрідка дерева, що переходять в праліс.

Поволі вечоріє.

Іван і Степан сидять на колоді під колибою.

Степан

Так я піду... Навідаюсь колись ще...

Не так вже йдеться, як колись.

Та й далечінь... коли б це ближче,

Хоч і щодня б удвох зійшлись...

Це будеш вперше ночувати

На полонині? Страшно? Ні?

Воно, хто звик лише до хати,

Тому не дуже...

Іван

Це мені?

Я не боюсь нічого в СВІТІ

Вола на ребра покладу,

А як заграю на трембіті...

Встають. Іван бере його за руку

Степан

Ось ти який!.. Ну, я піду.

Іван
Постійте, діду... Ви казали,
Що тридцять років пасли тут.
Якісь там випадки бували?
Опришки, може? Хай ідуть!
Для них у мене стане бука,
А в стайні є ще й інша штука!..
Степан
Не про опришків в мене річ...
Я б розказаві та швидко ніч.
Іван
Ану, кажіть.
Степан
Та пізно, сину...
Ти вперше бачиш полонину...
Тут дива творяться такі,
Що, може, скажеш ти: "Байки!"
...Там, в долах, люде...
скрізь церкви.
Ну, все нечисте й подалося
На гори, в праліс, до трави
І тут осіло й розвелося...
От люде кажуть, може, й ти:
"Перевелися вже чорти",—
А це не так! Нечиста сила
Всі полонини полонила!
І варт вночі лиш не заснути —
Все будеш бачити і чути.
І я не вірив, та на горах
Переконавсь я сам в потворах.
Іван
Ну, що ж ви бачили? Скажіть.
Степан
Сказав би я, та час біжить,

А йти далеко ще додому.
Мені не те, що молодому...

Ну, та сідай... хоч пам'ять вже
Не всі пригоди береже.
Сідають.
Іван
Але скажіть... Наставлю вуха.
Степан
Та ти не смійсь... сиди та слухай.
Давно колись на полонину
Пригнав уперше я маржину '
Не спалось... боязно вночі...
Сміялись десь в лісах сичі,
Літали чорні кажани...
Ну, сумно так, як восени...
Та місяць враз осяяв ніч,
1 стало якось веселіш.
Підвівся я... Дивлюсь: здаля
Заворушилося гілля.
Хоч вітру не було й малого!
Чекаю: що то буде з того?
Аж зирк! Дивлюсь: із-за кущів
Чугайстер вискочив і сів!
Кругом оглянувся з пенька,
А в його мавчина рука!
Раз-лва вкусив її і втік,—
Лиш залунав по лісі сміх.
Я не злякався, встав, пішов
І на пеньку побачив кров.
І кожна, бачу я, краплина
Горить, як в день ясний калина.
Вернувся я, сховавсь і жду:
Кортить побачити біду!
Дивлюсь: дві сарни з лісу: скік!

(Чому я кріс не взяв на їх?)
Став приглядатись: що таке?!
Дві мавки плачуть: ме-ке-ке!
А потім сіли на гілки
І загойдалися мавки.
Зачаїв духа... Враз з кущів
Аж троє вибігло чортів!
1 зараз битись! Галас, крик!..
Коли виходить Лісовик:
"Ви що це робите, чорти?
Отак самих вас і пусти!
Щоб зараз в нетрі, у куші,
А то дістанете лящі! '"
Втекли вони... і галас стих.
Стоїть, замисливсь Лісовик.
Зненацька я поворухнувсь...
А він у кума обернувсь...
Я встав, питаю: "Хто тут є?"
А він: "Я, серденько моє,
Тебе шукаю цілу ніч...
Тут вдвох нам буде веселіш..."
А я йому: "Іди здоров,
А то чиясь проллється кров!"
І що ж? Як в землю проваливсь!
А я гарненько помоливсь,
Ще чарку випив і заснув...
І вже не бачив і не чув...
Що скажеш, легіню, на те?
Ага! Замислився...
Іван
Пусте!
Коли надміру хтось нап'ється,
1 не таке ще приверзеться.
Степан
Та кварту вихилиш, бува,

А в мене свіжа голова!..
Ну, вже піду я, а в неділю
Пришлю тобі сорочку білу,—
Сюди Марічка буде йти,
Щось батьку має принести,
Він тут, за милю навпростець,
Отак, як ти, пасе овець.
Зайди колись до нього й ти...

Іван
Отару треба стерегти...
...Та й не люблюся я йому...
Степан
Та я вже знаю і чому...
Марійка винна!.. Не вчащай!
Або сватів вже посилай!..
Колись я дівчину пізнав...
Не став ловити довго гав!
За тиждень щось і шлюб взяли.
Не ті часи колись були!
Іван
За мене він би не віддав,—
Я б старостів сю мить послав!
У його ґазда у думках,
Воли у ярмах, у возах.
На луках коней табуни,
А в мене — подрані штани.
Степан
А приклад ти бери від газд:
Роби, і буде все гаразд!
Самому лише гультяю...
Іван
Чи я гуляю? Не роблю?..
Степан
Та я про тебе не кажу...

Ну, так, нарешті, побіжу.
Бувай здоровий!.. Боже мій,
Заговоривсь, а шлях який!
Смеркає... Треба поспішати.
Іван
Загляньте там колись до хати.
Скажіть, щоб кухлика дали.
Бо вже мого чорти взяли.
Також не щедро в мене з сіллю.
Степан
Марійка прийде у неділю,—
Що потребуєш, те усе
Тобі Марійка й принесе.
Іван
Та ні, здається, більш нічого.
Степан
Піду,— бувай здоровий!
Іван
З Богом!
Степан пішов.
Іван (встає і лаштується спати)
Пішов старий... Як не бувало.
І якось моторошно стало...
...Це смішно: вірити в чортів,
В якихсь мавок, лісовиків!
Учитель в школі нам казав,
Що інший світ тепер настав,
Що слід по відьмах, по чортах
Лишився тільки у казках...
Це справді смішно... але знов
Холоне наче в жилах кров...
Візьму й засну на злість чортам!
Та я їх всіх здолаю сам!
Ух, холодно!.. Лягти б мерщій,
А там і сонце, й день ясний!

(Лягає).
...Марійка! Тиждень лиш мине,
І прийде вгледіти мене!
Пізнались ми — неповний рік,
А як до неї я вже звик!
Ввесь день летять думки мої:
Коли б угледіти її!
А вечір прийде — і вона
Цвіте мені вже, як весна!
Не наговоримось, а час
Летить потоком мимо нас.

Уже й світає... Вже б піти,
Хоч на хвилиночку лягти!
Не встиг заснути, задрімати,
А двері: рип! Хтось вийшов з хати...
Корова "му", реве бугай,
І вже над вухом: "Гей, вставай!
Жени корів на водопій!"
А спати, спати... Боже мій!
Важка, як камінь, голова,
А в вухах ще бринять слова:
"Так знову ввечері, в садку..."
Лягти, заснути в холодку,—
А тут: рубай, копай, носи
Або траву чи хліб коси...
Ех, швидше, літечко, мини!
А там і шлюб вже восени!
(Засинає).
Ніш.пін місяць і посріблив ніч. Дві мавки з сміхом вибігають з лісу.
Мавка II
А я кажу йому: "З надії
Хіба що дурень багатіє!"
Мавка I

У нас, ти чула, новина?
Мавка II
Дивлюсь: яка ти чарівна!..
Мавка I
Лиши! Нащо мені краса
На полонинах та в лісах!?
Для кого тут мені цвісти.
Коли в лісах самі чорти?..
Кого любить? Лісовика?
Старого лисого пенька?..
Коли б був леґінь молодий,
Ясний, як ранок золотий!
Коли б я віри пойняла.
Йому б все серце віддала!
Мавка II
За чим же стало? Зараз час,
Як саме легіні у нас
Пасуть маржину. Вибирай
Якого хочеш і кохай!
Мавка I
Коли б я віри пойняла...
(Задумливо).
Думки їх линуть до села...
Один жонатий, діти має,
А другий дівчину кохає.
А я... хотіла б я такого.
Щоб не любив він ще нікого.
Мавка II
Постій! Дивись: хтось там лежить...
Ану, підкрадьмось: певно, спить.
Мавка I
Піди, та тихо, не збуди...
Поза колибою зайди...
Мавка II підкрадається й показує знаками, що леґінь спить.
Мавка II

Він спить... ходи! А глянь, який!
Ой, файний, дужий, молодий!
Мавка І (підійшовши)
Він має, може, двадцять літ.
Мавка ІІ
А як цвіте! Як маків цвіт!
М а в к а І
Він усміхається у сні.
Мавка ІІ
Радіє він своїй весні.

Мавка І
А може, дівчина з села
І тут у сні його знайшла!
Мавка ІІ
Уже і дівчина! Чому
Вона приснилася б йому?
Давай-но збудимо його!
Мавка І
Ти збожеволіла?
Мавка ІІ
Чого? А я збуджу!
Мавка І
А я втечу!
Мавка ІІ
Постій. Я зараз закричу.
Перелякається: "Що є!?"
"Нічого, серденько моє!
Це ми побачили — хтось спить,
Ну, і злякалися..." Та цить!
С Кричить).
Ай-ай, рятуйте!
Іван (прокинувшись)
Хто тут є?
Мавка ІІ

Це ми тут, серденько моє!..
Іван
Хто ви? Опришки"? Ні, жінки...
Мавка II
Ми, правду кажучи, мавки.
Іван
Мавки? Потвори лісові?
На горах привиди живі?
Мавка II
Потвори? Привиди? Чи ми.
Як ти, не дихаєм грудьми?
Іван
Чому ж ховаєтесь ви всі
На гори ці або в ліси?
Мавка II
Нас породили матері
То в лісі десь, то на горі,
Тому в долині, на селі,
Ми ходим, наче не свої.
У нас тече мандрівна кров:
Кудись би їхав все чи йшов,
В хатах нам тісно, душить дах...
Мавка I
Ми зір шукаєм по ночах...
Мавка II
Не дорівнятись всім свічка'м,
Коли засвітить місяць нам,
Осяє гори і ліси,—
Такої в вас нема краси.
Іван
Цей місяць світить і у нас,
Та міцно ми спимо в той час.
Чим більш працюєш, тим міцніш
По праці втомлений і спиш.
А ви, здається, вдень спите.

Мавка І

Це вдень, коли усе цвіте,

Коли шумить потік пісень?

Хто ж буде спати в Божий день?

Іван

То все в вас робиться само?

Мавка І

Ми праліс цей стережемо.

Мавка ІІ

Лякаєм злодіїв з долин.

Щоб щось не вкрали з полонин,

Каміння зносим на стежки,

Трембіти робимо, ріжки...

Мавка І

Та вишиваєм сорочки.

Іван

Не чув... Але кому і чим?

Мавка І

Усі промінням золотим!

Іван

А що коштує? Я б купив,

Та хто б і вишив, і пошив?

Мавка І

Хоч би і я. Зроблю як слід...

Здивуєш нею цілий світ.

На ній волошки й нагідки

Цвістимуть, як живі квітки.

Іван

Гаразд! А скільки візьмеш ти?

Мавка І

Рахунок встигнемо звести...

Іван

Одначе, скільки?

Мавка І

Не скажу.

Коли пошию, покажу,
А ти побачиш — скажеш сам.
І в а п
Але багато я не дам!
Мавка І
Та де багато?! Не турбуйсь.
Лише зо мною... поцілуйсь.
(Сміється).
Іван замислився.
Голос Лісовика
Порозбігались! На місця!
Он в яр скотилася вівця.
Хто витягатиме її?
Сам я? А слуги де мої?
Нероби! Зараз на місця!
Щоб зараз тут була вівця!
Мавка ІІ
Біжім. Це кличе Лісовик,
А жартувати він не звик!..
Мавка І
Ходім!
(До Івана).
Прощай! Не май журби:
Я все, я все зроблю тобі...
Не жди ні лиха, ні напасті,
Сама я буду вівці пасти,
На кращу пашу пожену,
Вовків, ведмедя оджену.
Не задрімаю й на хвилину,
Догляну кожну, як дитину,
І кришталевою водою
Щодня отароньку напою.
Іван
Спасибі, Мавко, а сюди
Колись, як схочеться, прийди.

Мавка I
Щоб я прийшла, прохаєш ти?..
І як змогла б я не прийти?!
Голос Лісовика
Куди пропали?! На гульні!
Овечка, чуєте, на дні!

Не витягатиму вам я!..
У вас все в головах гульня!
Мавка II
Біжім, розсердиться старий!
Все перекине догори,
Прокрадьмось яром до вівці,
І будуть всі в воді кінці.
Мавка I
Прощай! Засни, а хтось за мить
В твій сон на крилах прилетить.
Мавки зникають.
Іван
Оце тобі і полонина!
Незнаних див самих країна!
...Так, це мавки! Ну й чарівні!
І в снах не снилося мені!
...А що, як котрусь полюблю
І кину дівчину свою?
...Вона б зів'яла, як трава...
Засну: болить щось голова...
...Любити мавку?! Це є гріх.
Сидить нечиста сила в них!
...Сорочку вишиє сама...
Ну що ж, носитиму — дарма!
А може, й це великий гріх?..
Спитати треба у старих.
...Ох Мавко, Мавко, не заснути —
Влила у серце ти отрути.

(Перевертається на другий бік).
Голос Лісовика
Порозбігались! Ні душі.
Всі пообшукую кущі.
Дуби, смереки потрощу,
А так цього не залишу!
Завіса

II КАРТИНА

Вечір. Декорація 1-ї дії. На колоді під колибою сидить Івані грає на флоярі '. Далі співає:
Діброво зелена,
В три ряди саджена...
Ой ду-ду, дуду, ду-ду і т. д.
Потім грає знову мелодію тієї самої пісні. Із-за кущів виглядає Марійка, всміхається і починає обережно збоку підкрадатись до Івана. За хвилину підбігає й лякає парубка.
Марійка
Агов! Злякавсь? Не ждав мене?
А я здаля тебе пізнала,
Коли, як срібло чарівне,
Твоя флояра заспівала.
Чого ж... неначе ти... смутний?
Не звик до гір? Ти звик до хати!
Та тут самому страшно й спати:
Опришки, кажуть, люд страшний!
Іван
Які опришки?! Це колись
В гірських лісах жили опришки,
Ще, може, десь і є їх лишки,
А тут вони перевелись.
Марійка
А я для тебе принесла
Сорочку, глечик, солонину.

(Виймає з тобівки й передає).
Ну, відпочину тут хвилину,
Але завидна щоб дійшла.
Іван
Сідай, спочинь, та не барись!
Бо сонце, бачиш, вже сідає.
На полонині все буває...
Чорти тут, кажуть, завелись.
Марійка
То ти, дивись, хоч проведи!..

Іван
Чого там? Дійдеш і сама ти.
Марійка
Чи, може, тут... заночувати!
Іван
Чорти приходять і сюди!
...Учора був тут Лісовик.
Старий... Сучки по цілім тілі...
Від моху весь позеленілий,
Ну я, звичайно, в галас-крик!..
А він всміхнувсь... по голові
Провів шкарублою рукою.
Із тикви напоїв водою
І сів спочити на траві.
І поточились балачки
Про вівці, кози, про маржину...
Він береже всю полонину!
Нехай пасе і овечки.
Марійка
Ой лишенько! Та коли б я
Лісовика оце зустріла,—
Та з переляку б я зомліла!
Та я б... Ой матінко моя!
Іван

Мавки живуть тут... Я мавок
Ну, ось і стільки не боюся!..
Вони сміються, й я сміюся,
І плетемо гуртом вінок.
Марійка
Мавки — відьми. Мавок ти бійсь!
Мавкам не вір ти: заморочуть,
Заманять в нетрі, залоскочуть...
Ти з ними не жартуй, не смійсь!
Іван
Ой файні, файні ті мавки!
Хоч, може, й чортове насіння...
Марійка (ображено)
А в нас же восени весілля!
Уже пошили й рушники...
(Утирає сльози).
І в а її
От так! Вже й сльози... та чого?
На зиму ж тут не залишуся!
Вернусь додому й оженюся.
Марійка
Не край ти серденька мого!..
(Рішуче).
Гаразд! Я звідси не піду!
Хай Лісовик, чорти приходять.
Нехай мавки тебе тут зводять,
Нехай спіткаю тут біду,—
Мені однаково,— лишусь!
(Кидає тобівку набік).
О, кепсько прийдеться комусь!
Іван
Та н жартую! Проведу
Аж до колиби... Я нічого
Тут не боюсь... А Лісового —
Та я круг пальця обведу!

Марійка
Я не піду! Уже сказала!
Візьму й просиджу цілу ніч!
Для тебе ж буде... веселіш!
Чи краще... з Мавкою?! Вгадала
І в а. н
Я спатиму... мені дарма,
Сиди хоч цілу весну й літо...
(Залякуючи).
Тут сич кричить несамовито,
А навкруги — така пітьма!..
Марійка
Нічого! Ватру розкладу
І сяду грітись біля неї.
Іван
Не знаєш Мавки ти тієї:
Як відьма, зла...
Марійка
Я не піду!
А завтра вранці побіжу
І розкажу, що ти з мавками,
З Лісовиком самим, з чортами
Збратався тут... Я все скажу.
І ось побачиш! Заберуть
Тебе додому з полонини.
А до овець і до маржипи
Вже не такого приведуть.
Іван
Дарма! Розказуй, спи, сиди
Чи грійсь до ранку біля ватри,
Побачиш, що усе це жарти...
Це ж смішно!.. Хто б прийшов сюди?!
Марійка
Побачу!.. Ну, часу не гай,
Іди ламай, збирай галуззя!

Іван

Нащо це все?! Яке безглуздя!

Марійка

Безглуздя, кажеш? Що ж, нехай!

(Біжить, збирає й приносить галуззя).

Ну, запали: сухе гілля!

Іван

Знайшла опришка-палія!

(Неохоче запалює).

Марійка підкидає хмиз, сідає біля ватри й замислюється.

Марійка

Коли ж весілля наше буде?

Казав: неначе восени...

Уже мене питають люде...

Іван

Чом так цікавляться вони?

Яке їм діло? Може, краще

Про себе дбали б, не про нас.

Ще маєм ми з тобою час.

Марійка

Але минає він пропаще...

Вже я сиджу в очах батькам:

Сімнадцять буде...

Іван

Знаю сам:

В батьків недобре довго жити...

Та треба грошей заробити,

Загосподаритись як-будь,

А то і кури заклюють!

Марійка

Не бійся: будем працювати

1 вдвох приносити до хати.

Іван

Ой, спати хочеться... засну...

Марійка

Ти будеш спать в цю ніч ясну?
Іван
Лягай і ти, а завтра рано
Ще' до схід сонця вдвох і встанем.
Марійка
Ти спи. Заснулось би й мені.
Щоб щастя вгледіть хоч у сні...
...Прийди! Хоч стан мій обійми...
На полонині тільки ми.
Немає духу тут живого...
Ти ж не боявсь колись нікого!
Мене прилюдно обнімав...
Ні, іншим ти до мене став!..
Ще тільки тиждень проминув,
А ти мене вже і забув.
Іван
Покинь! Одружимось колись.
Аби крейцари 1 завелись!..
Марійка
Це вийшла б заміж!.. Та за день
Ти б іншій вже співав пісень!..
(Плаче).
Іван
Засну вже... Плачеш ти дарма.
Марійка
Ну що ж... і я засну... сама.
(Встає, забирає одежу
й лягає біля ватри).
Збоку виходить Мавка І.
Мавка І
Як тихо й любо навкруги!
В промінні місячнім, як в морі.
Втонули ниви, і луги,
І темні праліси, і гори.
Безмежна тиша на землі,

А щастя ллються цілі зливи...
Бери і пий! Квітки мої.
Цвітіть і дихайте, щасливі!
...Нащо гримлять страшні громи.
Зелений ліс ламають бурі,
Чому не можемо ми всі
Забути ночі й дні похмурі?
Чому схиляється трава,
І жовкне лист, і сон минає,—
Чому це туга світова
1 Гроші.
Стрілою все живе проймає?
Але пливуть віки-хмарки.
Несуть минуле каламутне,
А в нім просвічують зірки,
І дивиться ясне Майбутнє.
(Підходить до Івана).
Він спить... Дитинонько моя...
Не буду я тебе будити...
У сні тобі ввижаюсь я?!
Очей мені лиш не стулити!
Думки про тебе не дають...
І як могла б я, бідна, спати,
Як в тебе усміхи цвітуть...
Мені?.. Коли б могла вгадати!..
Хіба збудити?.. Не збуджу!
...Чи він зрадіє подарунку?
О, щастя, щастя поцілунку!
(Виймає сорочку).
Ти прийдеш! Тільки покажу!
(Побачивши дівчину).
А це... хто?.. Дівчина з села?
Невже його це наречена?..
Коли б я зважитись могла!..
І зважусь... Що я, навіжена!..

Марійка (прокинувшись)
Хто тут? Мара? Чи... Мавка, може?
(Приглядається).
Так, це вона, вона! О Боже!
(До Мавки).
Чого ти тут? Це леґінь мій!
Мавка І
Він мій такий же, як і твій.
Кого з нас вибере — не знати.
Іван (збудившись)
Хотілось би ще спати й спати.
Це хто тут?
(Пізнавши Мавку).
Знову ти прийшла?

Мавка І
Так, я сорочку принесла...
(Показує).
Поглянь, чи вмію вишивати?
Марійка
Що ж це таке? О Божа мати!
Іван
Сорочка файна, як погляну...
Мавка І
Чи файна є — спитай кохану.
Іван
Горить, як золото!.. Краса —
По ньому срібло, як роса.
Мавка І
Це сльози... плакала, як знала,
Коли сорочку вишивала.
Марійка
Це має бути подарунок?
Мавка І
Не зовсім так — за поцілунок!

(До Івана).
Ну що ж? Цілуй!
Іван
Та потім, може...
Марійка
Ти поцілуєш? Боже, Боже!
Мавка І
Ще довго ждати? Я не жду
І край негайно покладу!
Іван потуплює очі, Мавка хвилину жде й ураз розриває
й кидає сорочку
Кохаєш дівчину? Так —край!
(Сміється й зникає).
Іван (услід)
Постій! Скажу щось... почекай!..
Марійка
...Так ось та Мавка!.. Чула я...
Він Мавчин!.. Матінко моя!
(Плаче).
її ти любиш?! Я питаю...
Чого ж мовчиш ти?..
Іван
Сам не знаю...
Завіса

ІІІ КАРТИНА

Галява. Вечір. Мавки, взявшись за руки й зробивши коло, співають і роблять ритмічні рухи.
Хор мавок
Темніють доли. Мовчать Карпати.
Стомлене сонце лягає спати.
Засвітить місяць, засяють зорі,
Земля потоне в сріблястім морі,
І ми рибками по дну морському
Блукати будем в сяйві ясному.

Пахучі квіти будем зривати,
Пісні з квітками в вінок сплітати.
На те і зорі, на те і квіти,
Щоб було мило жити на світі.
Мавка I
Радіють всі, а я не вмію.
Як поховала єдину мрію...
...Коли б я знала, не кохала...
Чому ворожки не спитала?..

Вона живе тут споконвіку,
І ліків в неї на все без ліку!
Поворожила б, напоїла,
Вернула б міць для духу й тіла.
...Яка б щаслива я була!..
І враз — ця дівчина з села!..
Розбила щастя, все розбила...
Про що я мріяла й любила...
Все найдорожче на землі!..
...Чи мало легінів в селі?!
В кресаних файних, з топірцями
З палкими, буйними серцями!..
...Піти б до його... все сказати...
...Чому не стала я хоч мати?
Носила б я, немов перлину,
Під серцем зраненим дитину!
Вибігає лісовий чорт.
Чорт I
Вже третій день тебе не бачу!
Ганяв усюди по лісах,
Водяника питав в болоті.
Шукав по горах, по ярах,
Ніде нема! Уже гадав я,
Що подалась ти з гір в село...
Я чув, що легіня якогось

На гори лихо занесло!..
Лякав його, а він ні вусом!
Стоїть та грає на шпилі,
З мавками, кажуть, розмовляє,
Співає їм пісні свої.
Його ти часом не стрівала?
Не розмовляла з ним колись?
Кому... сорочку вишивала?
Мені казали.., ти дивись!

Мавка I

Я і дивлюсь... не сплю, здається
А що до легіня тобі? —
Чи розмовляє він з мавками,
Чи грає вранці на горбі?..
Чорт I
Мені до легіня байдуже,
Та не байдужа ти мені...
Ти знаєш... я ж тебе кохаю,
Палаю роки, як в огні!
Мавка I
Чи гаснеш ти, чи ти палаєш,
Це радість чи журба твоя.
Чи не однаково для мене,
Коли, як лід, холодна я.
Чорт I
Мене не любиш?
Мавка I
Аніскільки!..
Чорт I
Не станеш ти моєю?
Мавка I
Ні.
Чорт I
Поскаржусь я Лісовикові...

Мавка І

І це однаково мені.

Чорт І

Кого ж ти любиш?

Мавка І

Чом питаєш?

Чорт І

Мені не скажеш?

Мавка І

Мабуть, ні.

Чорт І

Так я довідаюсь!.. Побачиш!

Ворожка скаже все мені!

Мавка І

То що, коли все будеш знати?

За тебе заміж не піду.

Не приставай... мені обрид ти...

Найди десь іншу молоду.

Чорт І

Крім тебе, жодної не хочу...

У мене в серці ти одна.

Мавка І

Мавок, русалок тут, як маку.

Чорт І

Ти лиш єдина чарівна.

Мавка І

Я не люблю тебе й не буду...

Чом, як реп'ях, ти причепивсь?

Чорт І

Не бий мене... я й так побитий:

Об власне щастя я розбивсь...

Скажи: я все зроблю для тебе.

Побачиш, як тебе люблю.

Мавка І

Гаразд... подумаю... Ти зробиш?

Чорт і

Я присягаюсь, що зроблю.

Мавка І

Так слухай! Вірю... що не зрадиш

А коли зрадиш — не прощу.

Тебе зненавиджу навіки.

Святим хрестом перехрещу.

Чорт І

Рука!

Мавка І

Руки мені не треба,—

Дай тільки слово.

Чорт І

Я даю.

Мавка І

Тож я скажу тобі всю правду

Чорт І

Скажи...

Мавка І

Я легіня люблю!..

Чорт І

Я так і знав!.. Я так і думав.

Я чув уже, але мовчав.

Стояв над прірвою він вчора,-

Чому він в ній не побував!

Мавка І (спалахнувши)

Коли б зробив ти, ні хвилини

Я б тут між вами не була,

Пішла б, втекла із гір в долини.

Кудись до міста, до села

І там би наймичкою стала

Або за ґазду віддалась,

Корів доїла б, жито жала,

Людським би духом пройнялась.

Його не смій торкнутись навіть!

Коли ти... любиш — присягни!
Чорт І
Для тебе все зроблю на світі!
Звели! Не віриш — прожени!

8 О 1 Олеок. т 2

225

Так слухай. Тут два дні живе вже
Красуня — дівчина з села.
Вона з цим легінем неначе
Уже заручена була.
Та леґінь той мене побачив
І враз до неї прохолов.
Вона ще дужче загорілась,
Та зайнялась і в мене кров
Я певна: він мене кохає..
Хай він любив її в свій час,
Але ніколи з-за чужого
Свого б я щастя не зреклась.
(В задумі).
Не полюблю я вже нікого...
Не зможу бути і твоя.
Допоможи мені, благаю,
Мене ж ти любиш, вірю я.
Чорт І
Вразила ти у саме серце...
Я більш нічого не скажу,
А як тебе люблю — побачиш:
Своїм я чином докажу.
Мавка І
Що зробиш ти? Ти що надумав?
Чорт І
Колибу в цю ніч підпалю!

Згорять вони удвох на попіл!
О Мавко, я ж тебе люблю!
Мавка І
Ти збожеволів? Схаменися!
Він мусить жити! Чуєш ти!?
Я прокляну тебе навіки.
Ти будеш сам себе клясти!
Чорт І (з плачем)
Не можу я... "Він мусить ж йти!., я
Нам буде ж тісно на землі!..
Один з нас згине... Мавко, Мавко,
Ти розігнала сни мої...
Мавка І
Хіба я винна? Серце винне!
На, вирви з тіла! Розтопчи!.
Я ще нікого не любила
І тільки мріяла вночі.
Чорт І
А я люблю тебе ще змалку,
Коли ще гралась ти в піску
Не признававсь тобі ніколи
Бо мав я вдачу боязку
Мавка І (дає знак рукою)
Ідуть сюди... дивись, благаю-
Йому нічого не роби...
її примусь домів вернутись,
Але, крий Боже, не забий.
Чорт І
Коли її спіткаю в лісі,
Збуджу я вітер, засвищу,
Зарегочу, озвусь луною,
Вовчицям очі засвічу.
Зжену всіх сов, сичів на неї
Навію хмару кажанів.
Як крейда біла, з переляку

Звідсіль втече вона домів!
Мавка І
Ідуть... Біжи... Роби, що можеш,
Хтось наближається сюди..
Чорті
Де будеш ти? Озвись, як крикну'
Мавка І
Гаразд! Я йду!.. І ти іди!
Зникають
Іде Іван, за ним Марійка
Іван
Куди й чого ти йдеш за мною?
Марійка
А ти куди? Ага! Мовчиш!
Я хочу знати!
Іван
От цікава!
Дивлюсь, де паша є буйніш
Марійка
Неправду кажеш! Так! Я знаю...
Шукаєш Мавку!.. Скучив ти!..
Іван
А що тобі хоча б до Мавки?
Чому б і Мавки не знайти?
Марійка
Не хочу я... Не хочу... Чуєш?
Що ми заручені, забув?
Мене ж ти соромом укриєш..
Вже може, хтось в селі і чув!
Іван
Мені однаково — хай знають,
Сміються, кплять,— мені дарма!
Лишуся тут, на полонині
...Побачу тут яка зима.
Марійка

Та ти тут з голоду загинеш!
Взимі тут сніг, мороз, вовки..
Іван
Вовків, ведмедів буду бити
Марійка
А хліб носитимуть мавки?
Іван (сердито)
Не йди за мною більш! Вернися!
Я ляжу спати. Чуєш? Ні?
Марійка
А я над прірвою тут сяду!
Іван
Сідай' Однаково мені!..
Марійка відходить і сідає на скелі
Марійка
Ось я і сіла...
Іван
Ніг не звішуй,
Ще задрімаєш і впадеш.
Марійка
Чи не однаково дли тебе
І для твоєї Мавки теж?
Іван
А що батькам твоїм скажу я?
Що скажуть люде на селі?
Марійка
Батькам скажи, що я упала,
Йдучи по гірському шпилі.
Іван
Тобі це легко говорити...
Марійка
Мені це легко?! А бодай
Було так легко твоїй Мавці!
Іван
Моєї Мавки не займай!

(Лягає на траву).
Марійка
"Моєї Мавки..." Він це каже!
А де ж недавнє щастя наше?
Куди ж від сорому втекти?

Нащо ж сказав, що візьмеш ти?
Зв'язався з Мавкою!.. Ганьба!
І чи не краща я хіба?
Чи Лісовик, чорти, потвори,
Ці дикі праліси і гори
Тобі миліші від села,
Де зріс і ти, і я зросла?
Що ж ти зробив?.. Що ж ти накоїв?
Ти закохавсь чи збожеволів?
Не відповість, не ворухнеться,
І що йому до мого серця?..
(Плаче).
Із лісу вибігає Чорт І, помічає Івана й Марійку, оглядається, підбігає до Івана й, упевнившись, що він спить, ховається в куш.
Чорт І
Оце нагода! Він заснув.
Вона над прірвою дрімає.
"Сама скотилась",— і кінці
Нехай хоч хто в воді шукає!
Розважу Мавоньку смутну:
Підкрадусь тихо і штовхну,
А потім щось зроблю й йому...
А потім я... її візьму.
Підкрадається до Марійки і штовхає її в прірву. Чути крик і глухий гуркіт падаючого тіла. Чорт І зникає. Мавка І вибігає з лісу й біжить на кручу
Мавка І
На дні! Жива вона? Розбилась?
Не чути: мабуть, нежива...

Це я зробила!.. Я це винна!
Дало посіяне жнива!
Та я хіба цього хотіла?!
Ні, тут провина не моя!
Так ось що він вчинив для мене!.
Хіба ж йому казала я?
Коли це він, то він і винний!
Я тільки радила йому,
Щоб він втекти її примусив.
1 з себе я цей гріх зніму.
(Підбігає до Івана і будить його).
Вставай, вставай, нещастя сталось!
Розбилась дівчина твоя...
По кручі йшла і посковзнулась.
Не бачила, не певна я.
Іван
Це, Мавко, ти? Чому ні вчора,
Ні позавчора не прийшла?..
Я ждав тебе, не спав до ранку...
Мавка І
Була ж та дівчина з села!..
Іван
Не прожену ж... Сама пристала...
Не їсть, не п'є... Не знаю й сам,
Як маю я її позбутись...
Хотів сказати вже батькам...
...Мені самому її шкода,
Та що ж з собою я зроблю,
Як не лежить вона до серця,
Як іншу я уже люблю...
(Пристрасно).
Тебе люблю, тебе єдину!
Хоч ти і мавка...
Мавка І
Чуєш крик?!

Щось знову сталося у лісі...
Кричить недурно Лісовик!
Ховаймось швидше!.. Ще побачить!..
Як він розсердиться — страшний.
Тут я його лише боюся!
Іван
А він зо мною привітний!
Приходить часом до колиби,
Сідає, слухає пісні.
То мовчки дим пускає з люльки,
То гріє руки при вогні.
Чути голос Лісовика.
Але страшний він, як сердитий!
Не стіймо краще: побіжім...
Сховаймось десь. Вже чути кроки'
Іван
Коли ти кажеш, то й ходім
Мавка І бере за руку Івана й разом зникають в ЛІСІ
Виходить Лісовик
ЛІСОВИК
Не дозовешся з них нікого!
Порозбігались... Волю дай,
А потім станеться щось,— марно
За ними бігай і скликай.
Хтось в прірву впав. Вівця? Прохожий?
Для них аби прийшла весна —
Ідуть з долин, по горах ходять,
Чого шукають? Хто їх зна!
Чорти, мавки зникають в нетрі,
В кущі ховаються від них.
Без догляду овечка блудить.
Зривається із скель стрімких
А витягать — кому охота?
В сопілки грають вівчарі,
Чи вигріваються на сонці,

Чи сплять кертицями' в норі
Нещастя станеться — нікого!
Дарма лунає стогін-крик,
І гине десь в яру овечка,
А винен завжди Лісовик!
(Іде над прірву й приглядається)
На дні щось наче червоніє.
Це не вівця і не теля.
Агов! Сюди! Сюди! Рятуйте!
Де ж ви? Забрала б вас земля!
Чорт І
Я тут! Голошуся слухняно!

Кротішями
Нарешті хоч один прибіг!
Ти де це був? З мавками бавивсь?
Чорт І
Маржину я й овець стеріг!
Лісовик
Маржину? Знаю вашу варту —
Сама гульня вам в голові
Та жарти з бідними бабами,
Що гриб вишукують в траві.
Чорт І
Лякав я в лісі дроворуба...
Таку смереку він зрубав,
Що ледве я аж не заплакав!
Так я йому топір і вкрав!
Лісовик
За це хвалю, що бережеш ти
Одвічні праліси й ліси
А ти хіба не чув здалека,
Як хтось стогнав і голосив?
Чорт І
Не чув нічого, присягаю

Лісовик

А хто лежить це... подивись

Я вже старий — недобачаю,

Хоч добрі очі мав колись.

Чорт I

Лежить там дівчина, здається.

Теж не пізнаю я здаля.

Лісовик

І ти став бачити погано?

А це "робота" не твоя?!

Чого ж мовчиш? Мені дивись ти!

Чим провинилася вона?

Прийшла якийсь там гриб зірвати,

Хіба для нас це новина?

Ходім: ще, може, урятуєм.

З потоку в щось візьми води...

Але не гайся! Чуєш — кроки,

Неначе хтось іде сюди...

Швидко зникають. За хвилину, обнявшись, виходять І в а н і Мавка І.

Іван

Тепер вже ти моя навіки!

Мавка І

І ти навіки тільки мій.

Цілуються.

Ти тут, ти з нами вже лишишся

На горах, в казці чарівній.

Іван

А що ж! Лишуся... хоч не знаю...

Тут якось дивно в вас... не звик...

Ні з ким я досі не спізнався...

Мене лиш знає Лісовик.

Не раз до мене він приходив,

Співав, то грав, то гомонів.

Його я добре уже знаю,

А от не знаю ще чортів.

Мавка I

Не бійсь: вони тебе не займуть!
Тут Лісовик — єдиний пан.
Він тільки дасть наказ — і досить!
Чорти ж — це пустоцвіт, бур'ян.

Іван

Скажи мені, але не гнівайсь,
А чи не краще б нам було
Спуститись в доли з полонини,
В якесь містечко чи село?

Мавка I

А що б батьки твої сказали?
А люде? Мавка на селі!
Та я б там квіткою зів'яла,
Посіклись крила б там мої!
А тут я — наче пташка в лісі.
Сама не знаю — йду, лечу...
А ти хіба ще не літаєш?
Як схочеш, я тебе навчу!

Іван

Я вже літаю! Наче крила
За мною мають і несуть.
Весь світ — неначе сад зелений.
Усе музику якусь чуть...
Це все: і крила, і музику
Єдина ти мені дала.
Я вже людиною не чуюсь
І не вернуся до села.

Мавка I

Ти любиш квіти?! Я щоранку
Тобі із них вінок сплету,
Із рос я вставлю діаманти,
Як у корону золоту.

Іван

Квітки люблю... Любив ще змалку.

Ідеш — волошки у житах,
Березка в'ється по стеблині,
Будяк на стежці, як їжак...
І серце аж тремтить-радіє.
На волю рветься, наче птах.
Само цвісти і червоніти
Хотіло б маком у житах.
Мавка І
Я все квітками тут засію,
Яких не бачив ти й не знав.
Весь день на тебе, мій коханий,
Вони дивитимуться з трав.
І коли ти затулиш вії
І ляжеш спати на траві,
Вони нахиляться й розкажуть
Про наші дива лісові.
Іван
Я насаджу на полонині
Грушок, і яблук, і вишень...
В сад оберну я полонину,
У водограй з квіток, пісень!
Сюди із долу прийдуть люде
Нарвати яблук, слив та груш,
Але до них потік не пустить,
Підійме гриву — ані руш!
Чути голоси, стогін, крики.
Мавка І
Ідуть сюди! Тікаймо швидше!
Іван
Що сталось? Чуєш: стогін, крик.
Мавка І
Пусте! Когось лякають наші.
Або розгнівавсь Лісовик.
Іван (закохано до Мавки)
Дай подивлюсь: не надивлюся.

Мавка I
Ходім... Помітять, доженуть...
Я не казала ще нікому,
Мене під суд наш віддадуть.
Сховаймось в нетрі. Там тебе я
Як скарб, як щастя обніму.
Ці довгі коси розплету я,
І це намисто я зніму.
Іван якусь хвилину наче вагається, враз обнімає Мавку і удвох зникають. З кручі показується спочатку голова Лісовика, далі — двох чортів, які на руках несуть Марійку, й по хвилині всі відходять. Вертається Чорт I, сідає на галявині й починає голосно плакати.
Завіса
IV КАРТИНА
Декорація 1-го акту. Ясна ніч, але дерево кидає тінь на колибу, на місце де спить Іван. На галявині перед лісом танцюють і співають мавки їх оточують різні лісові духи, часом беручи участь у танку. Чотири потвори грають на сопілку, трембіту й флояри.
Хоррусалок
Ти до мене, ти до мене не ходи,
Куций,коротенький.
Бо до мене, бо до мене листи пише
Високий, тоненький
Ти на мене, ти на мене
Не дивись,
Не витріщуй очі, я за тебе
Не піду,
Бо мі ся не хоче.
Мавка X
Співаймо, танцюймо до рана!
Мавка V
Заграйте, музики, аркана! 1
Аркан.
Стара потвора
Чудне щось діятися стало.

Одвічні діти полонини
Перейняли в людей з долин
Пісень, танків їх вже чимало.
Своїх не знаємо неначе.
Чи вже забули їх, ледачі?!
Хіба старі нам не казали,
Щоб від людей чимдальш тікали?
Так ні! Цей жінку покохає,
А та по легіню зітхає.
А як дитину приведе,
То немовля ні се ні те:
Летів би дух на полонину,
А тіло тягне у долину.

Мавка V
Таке ви кажете, дідусю.
Що й одповісти вам боюся.
Тепер нова доба прийшла,
Як хвиля з моря, принесла
Нові невидані перлини,
Що берегли морські глибини.
Чому ж перлин цих нам не брати.
Коли не в душу, так на шати?
Стара потвора (розсердившись)
Бач, серед нас найшлась яка!
Навчись держати язика,
Щоб прикусити, маєш зуби?
Така вівця й отару згубить!
Мавка V
Всі зуби маю! Подивіться...
(Лащиться).
Та вже не сердіться, всміхніться!
Стара потвора
Та вже не серджусь: веселіться...
Мавка X

Ой місяцю-князю, і ви, зіроньки,
Світіть нам, дивіться на наші танки.
Свої хороводи водіть до світанку,
А ми затанцюєм свою полонянку 1
Фантастичний танець
Музика І
Та згляньтесь на нас: ми вже духу не маєм.
Від самого вечора граєм та граєм.
Мавка И
Ідіть відпочиньте, аж вийшов з вас дух.

Танець.
Мавка К
Під буком столітнім трава, як той пух.
Музики виходять.
Русалка
Хто хоче купатись, ходімте зо мною.
По танцю мій звик освіжитись водою.
Лебідками білими будем пливти...
Мавка У
Аби не дізнались потвори-чорти
Мавка А
У них є своя, більш цікава робота
Без нас подадуться вони до болота.
Більшість мавок по одній зникаюіь. Чорта, шо і шили в гурті, помітивши зникаючих мавок і переморгнувшись, подаються крадькома за ними
Декілька мавок залишилося
Мавка С
Як любо жити на землі,
І щедрі як дари її!
Мавка К
Чом ці щедроти не розлиті
По всій землі, по цілім світі?
Мавка С
Щасливі ми на полонині,

А скільки сліз тече в долині!
Мавка О
Нащо цей смуток? Срібна ніч
Стає щохвилі чарівніш!
Ходімте квітів нарвемо,
Віночки файні сплетемо.
Мавка С
З дзвіночків буде мій віночок.
Мавка О
Мій з золотих кульбаб, з волошок.

Скажи, де папороть цвіте?
І з неї хто вінок сплете?
Мавка С (показує рукою)
Я бачу квітку золоту,
І перша я вінок сплету.
Біжить, її з криками доганяють інші мавки.

Молодий чортик II (переслідуючи молоду мавку)
Та ти сховайся на той світ,
А я впізнаю враз твій слід.
Молода мавка (спиняється, суворо)
Чого чіпляєшся до мене?
Чорт II
Люблю тебе, люблю шалено!
Молода мавка
Ах, дай мені, нарешті, спокій!
Чорт II
Такій красуні чорноокій?
Ніколи! Я на все поб'юсь!
Побачиш — пізно або рано,
А будеш ти моя кохана!
Молода мавка
Хто? Я? Не діждешся, хвалько!

Он на губах ще молоко!
Брудний, негарний, неохайний...
Мій любий буде файний-файний!
Чорт II
"Брудний!.." В болоті б побула,
З намулу жаб повиганяла —
Ото б лілеєю цвіла
Та білим цвітом чарувала!
Мені накаже Водяник:
"Загнати жаб в кінець болота,
Хоч спокій матиму від них!"
Гадаєш, чиста ця робота?
Чи станеш до потоку йти,
Як знаєш, що так близько ти?!
Ну і біжиш брудний, огидний.
Мовляв: простить близький хтось й рідний.
Молода мавка
А я хіба тобі рідня?
...А може, вже... кохаю я.
Чорт II
Ого! Не знав я... Ха-ха-ха!
Й ти любиш, може, пастуха?
Таж він закоханий у другу...
І, посковзнувшись, впав у тугу.
Іван виходить з колиби, взявшись за голову, наче вона йому болить,
і сідає, замислившись, на колоді під колибою.
Мавка Л
Вівчар прокинувся, мовчи!
Сховаймось: видко і вночі.
Поглянь, як він і схуд, і зблід,
А цвів, згадай, як маків цвіт!
(Ховаються за кущ).
Іван (взявши флояру, спочатку програє мелодію,
потім співає)
Додому, додому,

Бо я маю д' кому. (2)
Бо я маю мамку.
Як солодку планку.
Додому, додому.
Бо вже час приходить, (2)
Вже тота зірниця
За гори заходить.
Додому, додому,
Кожний ід' свойому, (2)
А я, небожатко,
Усе ід' чужому.

(Встає).
Піду... куди, і сам не знаю...
А голова болить без краю...
Марійка спить,— їй все дарма —
Чи я на світі, чи нема.
Але для Мавки... Де вона?
Що з нею е — ніхто не зна.
Вона є мавка, і їй нічого:
Одурить ще когось дурного,
І справді, мабуть, я дурний,
Мені захмаривсь світ ясний..
Піду... куди... і сам не знаю,—
Куди іду й чого шукаю
(Поволі йде праворуч,
безнадійно похиливши голову).
Молода мавка (виходить з Чортом II із-за
кущів)
На горах тут йому немило!
Щось голову йому схилило...
Молодий чорт
Не в тому річ — прийшла весна,—
Кого кохає — сам не зна.
Надвоє серце розкололось.

Тому й схилився він, як колос.
Молода мавка
Ні, він закоханий без краю
До однієї — це я знаю.
Молодий чорт
Багато знаєш — що й казати?
Як підростеш, то будеш знати!
Молода мавка
Ти сам ще трохи підрости!
(Пішла, розсердившись).
Молодий чорт
Постій! Образилася ти?!
(Пішов за нею).
Входять дві мавки.
Мавка-подруга
Розважся, сестро, не сумуй.
Танок русалчин затанцюй!
Ще, бачиш, місяць не погас,
І зорі дивляться на нас.
Лови хвилину: прийде день
Не для танків, не для пісень:
Маржину будем стерегти,
То вишивати, то плести.
Мавка І
Не до танків мені, кохана..
Як ніч, глибока моя рана...
Як ніч, для мене цілий світ.
Холодний він мені, як лід.
(Кладе руку на плече подруги).
Я ж не хотіла й не могла
Забити дівчину з села.
І як би я її убила.
Коли й вона його любила!
Він винен? Ні! Він вогник стрів,
Що наче більш його зогрів,

А на тепло душа холодна...
Була така, така голодна...
Усе життя цей скарб — тепло —
Для нього мрією було...
Та жаль прийшов і переміг
Тепло, любов, красу і сміх
Чужа тепер я тут і там.
Розбите серце пополам,
Чужу і людям, і своїм
Ношу дитину я під ним.
Мавка-подруга
Не воруши болючих ран...
Опам'ятається Іван
І тут лишиться зимувати
Він вже не вернеться до хати!
Та і вертався б він чого?

Хоч би угледіти його...
Три дні не бачу... зник кудись.
Мавка-подруга
Пасе десь вівці, не журись.
Ось я піду й знайду...
Мавка І
Піди...
Та принеси мені води...
Подруга пішла. Вибігає Чорт І.
Чорт І
А я тебе давно шукаю.
Спускався з гір аж до села.
Казали, ніби з полонини
Ти жити до людей пішла.
Мавка І
Куди б я звідси подалася:
Змія круг серця обвилася,
Темніє світ мені в очах..

Я ледве встою на ногах.
Чорт I
Не бійсь! Це пройде, це — пусте!
Багато ліків тут росте...
Ось сядь посидь: спочинеш трошки
А потім підем до ворожки,
І від цілющої трави
Мине біль серця й голови.
Мавка I
Він не мине, не перестане,
Аж доки журиться коханий.
Цілющий лік — це він один,
Хоч вже мене не гоїть він...
...А чи я тобі казала,
А чи ти від мене чув,
Щоб підступно із-за мене
В прірву дівчину зіпхнув?
Не її ти з кручі кинув —
Моє серце ти розбив.
Чорт I
Все зроблю я знов для тебе,
Бо люблю я, як любив.
Мавка I
Знов згадав своє кохання.
(Тихо плаче).
Чорт I
Я сказав уже востаннє...
(В задумі схилився на дерево).
Мавка-подруга (прибігає й приносить кухоль
з оодою)
Все плачеш, журишся покинь!
Напийсь води та сядь спочинь
Мавка I п'є воду й сідає під деревом, збоку від
колиби.
Мавка I (до подруги)

Ну, що?!
Мавка-подруга
Знайшла!!
Мавка I
Скажи хоч, де?!
Мавка-подруга
Та глянь: ось він сюди вже йде.
Іван (засмучений, схиливши голову, в задумі)
Ой Мавко, Мавко,
Файна та мила.
За що ж мою ти
Дівчину вбила?
Яку зробила
Для тебе шкоду?
Чи була заздра
На твою вроду?
А чи не міг я
Вас двох кохати,
Вдень дома бути,
Вночі блукати?
З ранку б до ночі
Робив, що треба,
Вночі на гори
Йшов би до тебе.
Гуляв би, бавивсь
Аж до світанку,
Все милував би
Свою коханку.
Тепер одна вже,
Як крейда біла,
Тому, що палко
Вона любила.
А друга ходить
Простоволоса,
З очей-волошок

Збирає роси.
(Підводить голову й бачить колибу).
Вернувсь без стежки...
Коли б заснути,
Спочити серцем,
Про все забути.
Мавка-подруга
Чого блукаєш десь марою?
Іван
Я не знайду ніде спокою.
Удень ходжу я на могилу,
Вночі шукаю Мавку милу.
Мавка-подруга
Та Мавка тут ось, під вербою,
Сльозами сходить за тобою.
(До Чорта I).
Не станьмо заважати їм:
Хай поговорять вдвох, ходім.
Відходять.
Іван, наче опам'ятавшись і помітивши Мавку, швидко підходить до неї
Іван
Це ти? Ти тут? Чого?
Мавка I
Питаєш!?
Іван
Чому засмучена?
Мавка I
Не знаєш?!
Іван
А я пустив овець, маржину,—
Хай гине... з нею й я загину.
Я не вернусь уже додому...
Та не кажи про це нікому!..
Мавка I
А що ти будеш тут робити?

Ти ж перестав мене любити...
(В задумі).
А я тут більше жить не хочу,
Піду я звідси світ за очі...
На інших горах чи в лісах
Тебе шукатиму... в сльозах,
Чи одягнуся в хустку, свитку,
І, може, найме хтось покритку.
Іван
А тут чого б тобі не жити.
Щоб на могилі вдвох тужити?
Мавка І
Ні, квітка, скошена удруге,
Ніколи вже не розцвіте.
І на її смертельну рану
Цілюще зілля не росте.
Іван
Я хочу вмерти... Світ холодний.
Коли б тепер вона жила,

А тн о весною и нім цвіла.

Я вмерти хочу... і умру я.

Мене ж зненавидів давно ти,
Злочинна відьма я, мовляв...
Чи тебе я колись дурила?
Що мавка я — хіба не знав?
Ти винний сам: чому, згадай лиш
До неї став байдужий ти?
Коли б я бачила, що любиш,
Знайшла б я силу відійти.
З корінням вирвала б ту квітку.
Яка тоді лише зійшла.

І може б, згодом ще гарніша
В моєму серці розцвіла.

Іван
Я справді став, як лід, до неї,
І як я іншим стати міг,
Коли залив мені всю душу
Незнаний чар очей твоїх.
Село, нудьга, щоденна праця,
Нужда, те саме день у день.
А тут твій сміх, цей праліс сонце
І ночі з танців і пісень.
Мавка І
Чи винна я, що народилась
В цім лісі мавкою на світ?
Що покохала я чужого
І цим зів'ялила свій цвіт?
Іван
Ні, Ні! Ти ще цвітеш і досі!
Побите градом заросте.
Всміхнись, і рани всі загоїть
Твоє ж проміння золоте.
Мавка І
Не можу я: і сміх, і усміх —
Обидва з кров'ю вже зійшли
Мавка І
Щоб... з сином ми самі жили.
І ми... ми... житимем... тобою!.
Як дуб, наш виросте синок...
Не знаю де, чи в бідній хаті,
Чи в лісі десь серед квіток.
І коли стане він великий,
Сюди повернемось ми знов,
Де ти ходив, де пас отари,
Де нас покинув і пішов...

...Чи ще стоятиме колиба?!
..Трембіту нам свою лиши,
Заграє він, і я почую
Знов голос рідної душі.
Щоранку й вечора почую,
Немов живого, голос твій,
А тут білітиме, як в морі.
Отара в росяній траві.
Тебе лише не буде з нами..
(Схилившись, наче над дитиною)
..Не плач, дитиночко моя
Тобі колисочку зроблю я,
Схилюсь і заспіваю я:
"Дрімки, дрімки, задрімай,
А ти, батечку, заграй.
Щоб синочок наш почув,
Щоб малесенький заснув.
Кличе батечко: "Бир, бир..."
Біжать вівці його з гір,
Біля його лягли, ситі,
І заслухались трембіти.
Сяє личенько твоє...
Тільки мати сльози ллє...
Та й вона спочити ляже,
А колись про все розкаже..
Дрімки, дрімоньки, бай, бай,
А ти, батечку, заграй,
Щоб синочок наш почув,
Щоб малесенький заснув"

Спів Марійки з лісу:
Помалу-малу,
Вівчарю, грай,—
Не врази мого
Серденька вкрай.

Мене сестричка
В лісі згубила,
Як по ягідки
З нею ходила.
Мавка й Іван з жахом прислухаються до пісні.
Іван
Ти чуєш? Чуєш? Це вона!.,
її це пісня жалібна...
Ходім до неї... все розкажем.
І з нею поруч спати ляжем.
Мавка І
Не ляжу я з синком своїм...
Спів з лісу: "Мене сестричка> і т. д.
Іван
Співає знов!.. Ходім, ходім...
Бере Мавку за руку і веде її в ліс, звідки чулась пісня Марійки. Місяць на хвилину зайшов за хмару і знов вийшов.
І в а н (з того місця, де вчора ліг спати, крізь сон...)
Мені ні вмерти, ані жити...
(Кричить).
Покинь, покинь мене душити!
(Схоплюється й протирає очі).
0 Боже мій! Що сталось нині?!
Чи все приснилося мені?
1 де ж це я? На полонині?!
Марійка вмерла? Вмерла!! Ні!
(Кричить).
Гей, Мавко, Мавко! Зле мені!
Здалеку озивається луна.
Завіса
1941